

Leming, T., Eriksen, A. & Skrøvset, S. (2023). *Den første uka – introduksjon til lærerutdanninga*. Fagbokforlaget.
<https://doi.org/10.55669/oa2706>

Kapittel 4

Hvordan ser grunnskolelærer- utdanninga ut?

I dette kapitlet skal vi vise deg hvordan lærerutdanninga er bygd opp, hvilke fag du kan velge, og hvordan du bør tenke når du tar dette viktige valget. Vi skal også se litt på ulike læringsformer som brukes i studiet, og hva praksis innebærer.

Hvordan ser egentlig en lærerutdanning ut? Synes du det virker komplisert?

Aller først er det viktig å si at det finnes mange lærerutdanninger: barnehagelærerutdanning, lektorutdanning, praktisk-pedagogisk utdanning (PPU), for å nevne noen. Det er altså mange måter du kan bli lærer på. Den lærerutdanninga du har valgt, kalles *grunnskolelærerutdanning*, ofte forkortet til GLU.

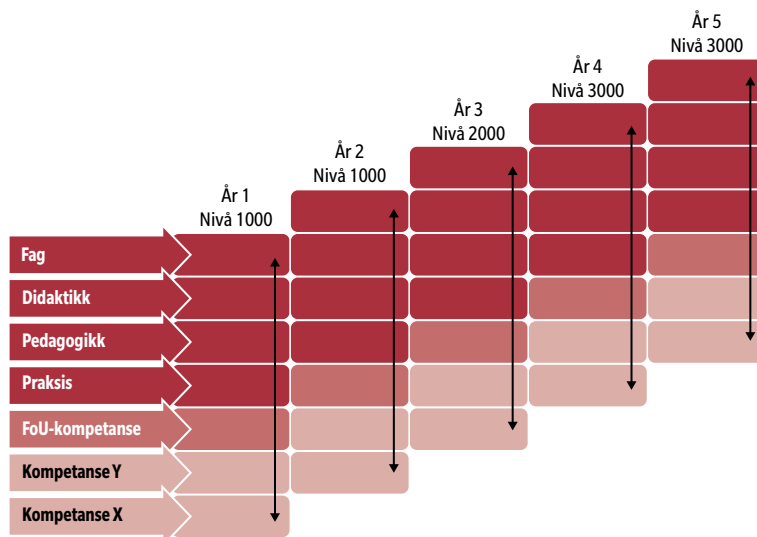
Grunnskolelærerutdanninga har to varianter: Du kan kvalifisere deg til enten å undervise på klassetrinnene første til og med

sjuende trinn (1–7) eller til å undervise på klassetrinnene femte til og med tiende trinn (5–10). Som du ser her, er det er overlapp i midten: Alle med GLU-utdanning kan undervise på femte, sjette og sjuende trinn. De som tar lektorutdanning eller PPU, underviser vanligvis på trinn 8–13, det vil si ungdomsskole eller videregående skole.

Begge GLU-utdanningene består av en kombinasjon av fag, didaktikk, FoU-kunnskap og praksis, og vi skal gå igjennom alle disse delene i dette kapittelet og vise hvordan de henger sammen, og hva den røde tråden er igjennom hele utdanninga.

Hvordan lærerutdanninga er bygd opp, kan illustreres som ei trapp som viser progresjonen i de fem studieårene:⁷

7 «Tromsø-trappa» utviklet av UiT/ProTed.



Figur 1

Vi skal se på noe viktige premisser som ligger til grunn i den nye lærerutdanninga som ble innført nasjonalt i 2017.⁸ Den har en tydelig *progresjon*. Med dette menes at de ulike emnene og fagene bygger på hverandre, slik at du til slutt på masternivået skal kunne gå i dybden i faget ditt. Det er også en progresjon i praksisperiodene; den ene praksisperioden bygger på den andre, og du skal kunne utvikle deg år for år i også praksis. Praksis er en viktig del av lærerutdanninga, noe vi kommer tilbake til seinere i boka. Videre skal du ha kunnskap om *forsknings- og*

8 Ved UiT har vi prøvd ut en variant av denne lærerutdanninga allerede siden 2010, da vi etablerte 5-årig utdanning som et pilotprosjekt.



utviklingsarbeid (FoU), og også her vil det være en progresjon, en utvikling av kompetansen din. Dette er viktig, siden du vil komme til å arbeide med dette i skolen som lærer, der du hele tida må arbeide med å utvikle kompetansen din, både individuelt og i samarbeid med kollegaer. Fokuset på FoU-kunnskap stiller også nye krav til rollen som student. Som *forskende student* skal du forberede deg på et yrke hvor det skjer endringer hele tida. Endringene kan dreie seg om både skolens innhold og ikke minst om nye arbeidsmåter, for eksempel på bakgrunn av den teknologiske utviklingen som går ganske raskt. Leming, Tiller og Alerby (2016) skriver i boka *Forskerstudentene – lærerstudenter i nye roller* at skolen befinner seg hele tida i slike endringsprosesser og krever at du som lærer kan forstå og være kritisk til

og nysgjerrig på slike endringer. Det kreves at du skal kunne utvikle og forbedre deg profesjonelt, og at du har et systematisk og analytisk blikk, et «utenfrablikk», på deg selv som lærer. Som studenten Hanne ordla seg:

Jeg føler at det at vi får øvd oss på å være forskere, gjør oss bedre rusta til når vi skal ut i arbeidslivet. Vi vil jo oppleve en eller annen gang ganske tidlig når vi er i en klasse at det er noe som må endres. Og når vi får en verktøykasse med oppskrifter, og vi har prøvd det før på hvordan vi faktisk kan endre dette på en best mulig måte da. Jeg tror at dette gjør at vi har veldig gode forutsetninger for at vi kan være flinke til å endre ting.

Lærere trenger ulike faglig kompetanse avhengig av hvilket trinn de arbeider på. Derfor er også GLU delt i to ulike utdanningsløp: De som velger å arbeide på trinn 1–7, velger også en utdanning med mer fokus på begynneropplæring i lesing, skriving og regning. De som velger å arbeide på trinn 5–10, velger en utdanning med mer fordypning i flere undervisningsfag. Hvordan det er lurt å tenke når du velger fag, kommer vi tilbake til. Det som det er viktig å legge til her, er at alle skolefagene som tilbys i lærerutdanninga, har *didaktikk* inkludert i faget. Didaktikk er læren om undervisning og læring, og de ulike fagene har sine tradisjoner og måter å tenke didaktisk på. Felles er at det fokuseres på formålet med undervisning, hvordan man skal undervise i ulike temaer, og ikke minst begrunne undervisningen ved

å reflektere over hvorfor man gjør de ulike valgene når man planlegger et undervisningsopplegg.

Her skal vi først presentere de to hovedmodellene for GLU. Elementene i grunnskolelærerutdanningene nasjonalt er de samme, men hvordan de er satt sammen, varierer noe fra studiested til studiested. Dette er modellen som gjelder ved UiT Norges arktiske universitet, og den første modellen viser alle de fem årene i grunnskolelærerutdanninga for dem som har valgt første til sjuende årstrinn:

| | 15 stp | 15 stp | 15 stp | 15 stp | | |
|------|--------|---------------|------------|-----------|-----|------------------|
| År 1 | Norsk | Matematikk | Matematikk | PEL | FoU | 25 dager praksis |
| År 2 | Norsk | Fag 3 | Fag 3 | PEL | FoU | 30 dager praksis |
| År 3 | Fag 4 | Fag 4 | Fag 1 | FoU | | 30 dager praksis |
| År 4 | PEL | PEL | Masterfag | Masterfag | | 30 dager praksis |
| År 5 | Metode | Masteroppgave | | | | |

Figur 2

I denne modellen ligger norsk og matematikk som faste fag første året, sammen med pedagogikk og elevkunnskap (PEL) og FoU, og studentene kan velge andre fag fra og med andre året.

I den neste modellen viser vi de fem årene i grunnskolelærerutdanninga for dem som velger å bli lærer på femte til tiende trinn i skolen:

| | 15 stp | 15 stp | 15 stp | 15 stp | | |
|------|-----------------|-----------------|------------------------------|-----------|-----|------------------|
| År 1 | Fag 1 | Fag 1 | Fag 3 | PEL | FoU | 25 dager praksis |
| År 2 | Fag 2 | Fag 2 | Fag 3 | PEL | FoU | 30 dager praksis |
| År 3 | Fag 1 forts. | Fag 2 forts. | FoU-oppgave (Fag 1 & PEL) | | | 30 dager praksis |
| År 4 | PEL | PEL | Master- fag | Masterfag | | 30 dager praksis |
| År 5 | Metode | Masteroppgave | | | | |

Figur 3

I denne modellen velger du fag allerede når du starter første året. Som du ser, er modellene både like og ulike, og du har sikkert tenkt igjennom dette siden du allerede har valgt en av dem. Noen elementer går som røde tråder igjennom hele utdanningene: Praksis, fag, FoU-emne og PEL er slike elementer. Men du må også ta noen valg når det gjelder fag før eller seinere. I neste del skal vi diskutere hvordan du skal få nok grunnlag til å ta disse valgene.

Å VELGE FAG

Så langt i boka har vi vært mest opptatt av det som er felles for alle lærerstudenter og alle lærere, og vi har sett nærmere på ulike aldersgrupper og klassetrinn som du kan bli lærer for. Og så er det slik at vi som lærere er lærere i *noe*, og dette noe er fag. Det

innebærer at tidlig i studiet må du velge hvilke fag du vil undervise i når du er ferdig lærer. Det kan virke dramatisk å skulle ta valget allerede ved oppstart, men samtidig skal du vite at det går an å ombestemme seg. I denne delen skal vi forsøke å bidra til at du står best mulig rustet til å ta valget.

Som du så av modellene for grunnskolelærerutdanningene, skal du velge tre fag hvis du tar GLU 5–10, og fire hvis du tar GLU 1–7. Fag 1 er det faget som du mot slutten av utdanninga skal skrive masteroppgave i. Det vil derfor være både en fordel og naturlig at du velger det faget som du tror du liker best og passer best til å undervise i, som ditt masterfag, fag 1.

Hva pleier studenter å spørre om når de skal velge fag? Vi har valgt å dele både spørsmål og svar inn i tre undergrupper her. Den første gruppa kaller vi *praktiske og tekniske spørsmål*, og den handler om hvilke fag som det er mulig å velge, noe som kan variere fra lærested til lærested. I samme gruppe kommer spørsmål om hvilke fag som kan kombineres i utdanninga. Den andre gruppa har vi kalt spørsmål som gjelder *å gjøre gode valg*, hva som er lurt å velge for å få jobb. Her inngår både hva de som tilsetter dere, rektorene, mener om dette, og også noe om sammensetning av fag. I den tredje og siste gruppa kommer spørsmål som gjelder lyst, motivasjon og hvordan få et langt og lykkelig arbeidsliv som lærer. Vi kan kalle den gruppa *lærer for livet*.

Praktiske og tekniske spørsmål

Ved de fleste lærestedene er det mulig å ta utdanning i de store skolefagene, altså fagene som har mange timer i grunnskolen. I hovedsak kan fagene i grunnskolelærerutdanninga deles inn i tre: pedagogikk og elevkunnskap (PEL), de teoretiske skolefagene og de praktiske og estetiske skolefagene. Pedagogikk og elevkunnskap er fag som alle har, og er ikke noe dere kan eller skal velge. Teoretiske skolefag er norsk, matematikk, engelsk, naturfag, samfunnsfag og RLE (religion, livssyn og etikk, eller KRLE, som det heter i skolen, der K står for kristendom). Nå er ikke disse fagene totalt teoretiske, for de har mange praktiske elementer også. Men vi kan kalle dem teoretiske for å skille dem fra de praktiske fagene, som er kroppsøving og mat og helse, og de estetiske fagene, som er musikk og kunst og håndverk. For å sikre at kommende lærere har en viss faglig bredde i utdanninga si, både av hensyn til skolene og lærerne selv, er det ved noen læresteder slik at studentene pålegges å velge minst ett praktisk eller estetisk fag. Hvilke fag der er mulig å ha som masterfag, altså med full mengde studiepoeng, vil variere fra lærested til lærested. Noen steder er det mulig å velge det som kalles skoler relevante fag, altså fag som ikke er egne fag i skolen, men som kan gi deg viktig kompetanse, for eksempel spesialpedagogikk, digital læring og drama. Modellene som vi har vist tidligere, gir føringer for hva det er teknisk mulig å velge, og disse føringene kan ses på som svar noen av spørsmålene som studenter ofte spør om. En føring som sier at alle må ha minst ett praktisk eller estetisk fag,

er eksempel på det. Mange studenter er opptatt av hva det er lurt å velge for å stå best mulig rustet til å få jobb. Da er det viktig å tenke over hvilket trinn du tror at du vil være lærer på.

Fag- og timefordeling i skolen henger sammen med fagvalg

En måte å forberede seg på er å sette seg inn i fag- og timefordelingen i skolen. Denne finner du ved å søke på Utdanningsdirektoratets hjemmesider udir.no. I oversikten der vil du se at det opereres med et samlet antall timer i fag for henholdsvis 1.–4. trinn, 5.–7. trinn og 8.–10. trinn. De forskjellige fagene har ulikt totalt timetall, og timetallet fordeler seg også ulikt mellom småtrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn. Siden du muligens har en formening om hvilket trinn du primært ønsker å undervise på, kan du se hvilke fag som har en viss timemengde på det trinnet. Grunnen til at vi er opptatt av at fagene som du velger, til sammen skal ha en viss mengde timer, er at vi ved den institusjonen forfatterne tilhører, har fått tilbakemelding fra rektorer om at det kan være vanskelig å tilby jobb til lærere som stort sett har valgt «små fag» i lærerutdanninga si. «Små fag» er fag som samlet sett har få timer i skolen, og lærere med flest slike fag i sin fagportefølje må undervise veldig mange klasser for å få fylt opp stillingen sin, eller de ender med å ikke få full stilling. Mange er ikke klar over at et fag som engelsk kun har to timer

undervisning i uka. En kan få inntrykk av at det er et stort fag ettersom det er et eksamensfag.

Rektorene anbefaler også at alle har minst ett av de store teoretiske fagene, der norsk er det suverent største gjennom hele skolegangen. Her tar vi ikke stilling til *hvilke* fag dere skal velge, men til sammensetningen av fag.

«Bør jeg ha matematikk for å få jobb?» spør enkelte. Nei, slett ikke, og særlig ikke hvis du ikke er spesielt glad i matematikk. Det er ingen fag, kanskje med unntak av norsk, som vi uten videre vil anbefale som grunnlag for å få jobb – og ikke norsk heller, hvis du ikke trives med faget. Den viktigste anbefalingen her er at dersom alle velger ut fra evner og preferanser, så vil vi få en spredning mellom de ulike fagene, og da vil dere som skal ut på samme jobbmarked etter fem år, være jevnt fordelt mellom ulike fag, noe som øker mulighetene for at alle får jobb – i motsetning til hvis veldig mange velger det samme og dermed konkurrerer om de samme jobbene.

Lærer for livet

Se for deg at du selv er lærer: Hva underviser du i da? Hvilke fag likte du selv på skolen? Hvilke arbeidsmåter?

Dette er kanskje det viktigste du skal tenke igjennom: Du skal velge fag som du tror at du vil trives med framover, og som du gleder deg til å lære mer om og utvikle deg i. Hvis du selv trives med faget, vil du med stor sannsynlighet bli en god lærer i faget

også. Nå er riktignok fagene annerledes i grunnskolen i dag enn da du gikk der selv, og særlig er de annerledes enn på videregående skole. Likevel har du nok en viss formening om hvor lærelysten og interessen ligger. For noen gjelder dette ett fag, andre har flere fag som de ser for seg på den måten. Uansett kan det være lurt å sette seg inn i hva de ulike fagene i grunnskolen handler om, og det finner dere også på udir.no. I tillegg vil ulike læresteder bidra med informasjon om fagene som du kan velge, for eksempel som ulike små filmer, nettmøter med faglærere og andre former for informasjon. Vær offensiv og åpen, og vent med å bestemme deg hundre prosent til du har undersøkt litt. Og våg å følge din egen læringslyst og dine preferanser; det er ikke sikkert at det kompiisen din velger av fag, er det faget som gjør deg til en lykkelig og god lærer for livet.

LÆRINGSFORMENE I LÆRERUTDANNINGA

Vi skal her se på noen av de læringsformene som brukes i lærerutdanninga. Du vil møte ulike læringsformer i fagene. Noen kjenner du til fra før, mens andre er nye for deg.

Det du kanskje ikke har kjennskap til fra tidligere, er forelesning. Opprinnelig var dette en monolog, der foreleseren snakket eller leste for studentene sine den gang det ikke fantes lærebøker. Fortsatt brukes begrepet forelesning, selv om denne læringsformen har utviklet seg til også å kunne være studentaktiv, ved at læreren legger inn ulike typer oppgaver og aktiviteter for studentene. Forelesningsformen egner seg spesielt godt til å strukturere og

forklare lærestoffet eller til å supplere med nytt stoff som ikke er i pensumtekstene, og en god forelesning kan inspirere, motivere og stimulere til læring.

Gruppearbeidsformen er ikke noe nytt for deg, og i lærerutdanninga er det mange forskjellige slags gruppearbeid. Det kan være kollokviegrupper, der du arbeider med lærestoff sammen med medstudenter for å forberede deg til undervisningen. Det kan være prosjektarbeid der gruppa skal løse en oppgave, utforske en problemstilling eller utvikle et produkt sammen over litt tid. Eller det kan være andre typer av mer kortvarige gruppearbeid. Uansett krever det av deg at du kan samarbeide med mange forskjellige mennesker.

I noen fag er det å løse individuelle oppgaver en mye brukt arbeidsform, som for eksempel i matematikkfaget. Dette er heller ikke nytt for deg. Det samme gjelder det å lære gjennom å skrive. Loggskriving, rapporter og andre skriftlige oppgaver er eksempler på dette.

Teknologi er også viktig når det gjelder læringsarbeidet i lærerutdanninga. Utviklingen skjer hurtig på den teknologiske fronten, og du som student vil bli utfordret til å utforske og bruke teknologi i hele studietida.

Selv om du nå skal være student på et universitet eller en høyskole, der arbeidsformene er noe ulik de man bruker i grunnskolen, er studentaktive læringsformer noe som blir vektlagt, og noe som studenter verdsetter, slik Ailo beskriver det:



© Edvard Kristiansen-Edvardk

For når lærerne bruker aktive læringsformer på oss, så blir vi inspirert til å gjøre det videre, tror jeg. Uten at det nødvendigvis er akkurat de læringsformene som vi ville brukt på elevene.

En annen student, Tine, sier det på denne måten:

Siden en skal lære og å bli lærer, er det enkel undervisning å si «se og lær» og at foreleseren faktisk gjennomfører et opplegg beregnet til 5. klasse. Det vil si at du som student får rollen som tiåring og får kjenne på kroppen en tilnærmet følelse av hva en elev ville følt i samme situasjon.

Enkelte fag har mer fokus på studentaktivitet og praktiske utprøvinger enn andre fag har. Ett eksempel er laboratoriearbeid i naturfagene. De praktiske og estetiske fagene, som musikk, kunst og håndverk, mat og helse og kroppsøving, vektlegger også praktisk arbeid i tillegg til teori. Dette er læringsformer du allerede er kjent med fra grunnskole og videregående skole. Både i grunnskolen og i lærerutdanninga skal estetiske læringsformer brukes. Det betyr at det skal være elementer og metoder fra fag som musikk og drama i læringsformene i de ulike fagene. Ett eksempel kan være rollespill i samfunnsfaget, der faglærere i drama og samfunnsfag samarbeider om å bruke rollespill som metode til temaet demokrati, et annet er drama som tilnærming til undervisning i språkfagene.

PRAKSIS I LÆRERUTDANNINGA

Lærerstudenten Karoline sier:

I praksis skal store deler av vår identitet som lærer skapes. Vi skal finne ut hvem vi er i relasjon til både kollegaer og elever, hvilket pedagogisk tankesett vi vil følge, og hvordan vi vil utvikle oss videre i yrket. Da trenger vi mye tid og god tilbakemelding av de aller beste lærerne skolen har.

En av de mest spennende «togvognene» i lærerutdanninga er praksis. Studenten ovenfor, som i sitt fjerde studieår ser tilbake på alle sine praksisperioder, beskriver hvor viktig praksisstudiene



er i utdanninga. Siden lærerutdanninga er en yrkesutdanning, en *profesjonsutdanning*, er praksis en integrert del av studiene. Mange av dere vil nok oppleve en blanding av skrekk og fryd når dere skal ut i praksis for første gang. Ute på praksisskolene skal du kjenne på hva det vil si å være lærer, og oppleve det store ansvaret som er lagt i lærernes hender: å bidra til at elevene mestrer og trives på skolen og får tro på egne muligheter videre i livet. Å skape et godt læringsmiljø, der både den faglige og den sosiale utviklingen til elevene blir ivaretatt, krever lærere som er trygg i rollen sin. Gjennom praksisstudiene vil du mange ganger reflektere over hvilke kunnskaper, kompetanser og ferdigheter man må ha for å mestre det komplekse læreryrket. Hva slags lærer vil jeg bli? Hva er egentlig den gode læreren?

Dere vil gå ut i praksis med ulike forventninger og forutsetninger. Noen har kanskje vært vikar eller barneveileder i skolen, mens andre kommer rett fra videregående uten erfaringer fra arbeid i skolen. Alle har imidlertid lang erfaring med å være elev, og opplevelsene fra skoletida har gitt dere noen oppfatninger om hva som er en god lærer og en god skole, og også hva som kan hindre trivsel og læring for elevene. Dere har alle også med deres egne, unike personlige ressurser fra ulike livsområder som vil komme til nytte i arbeidet med å bygge deres egen lærerstil og yrkesplattform.

Gjennom skoletida har dere sett utøvelsen av læreryrket ut fra perspektivet til en elev. Når dere kommer ut i praksis, vil dere kjenne på kroppen at læreryrket handler om mer enn å undervise og ha ro i timene. Hva driver læreren egentlig på med i og utenfor klasserommet? Hvordan blir undervisningen planlagt og evaluert? Hva bestemmer hva som skal være med i ei undervisningsøkt? Hvordan samarbeider lærere med kollegaer? Hvordan blir skolen som helhet drevet? Hva betyr taushetsplikten lærerprofesjonen er underlagt? Som tidligere student Karine beskriver det, kan overgangen fra å være student på campus til å stå i en lærerrolle med medansvar for elevenes læring oppleves overveldende i første praksis:

Da jeg gikk inn i min første praksisperiode i lærerutdanninga, var jeg spent. Dette skulle være det aller første møte mitt med skolen hvor jeg ikke lenger var elev, men lærer. Jeg skulle være den som drev undervisninga, ikke den som satt og fulgte med. Det var jeg,

sammen med praksislærere, som bestemte, satte regler, ga lekser og beskjeder og som styrte en hel klasses skolehverdag. Jeg husker at det var gøy og skummelt på samme gang.

Studenten Thomas reflekterer også over praksiserfaringen sine, og spesielt om første gang:

Før første praksisperiode hadde jeg ingen forventninger overhodet. Jeg tenkte at det var bra vi har praksis så tidlig, slik at hvis jeg ikke liker dette eller ikke passer til lærer, så kan jeg slutte med en gang.

Forberedelser til praksis

Alle som skal ut i praksis, får forberede seg på lærerstedet, også kalt campus, i form av tverrfaglige teoristudier om observasjonsmetoder og lærerrollen. Ofte arrangeres det felles praksisforberedende møter hvor studenter, praksislærere og faglærere fra lærerutdanninga møtes til informasjon og drøftinger av innhold i praksis.

Den første praksisen består vanligvis av observasjon og deltakelse i praksislærerens undervisning. I samarbeid med medstudenter og praksislærer vil dere også planlegge og gjennomføre noen undervisningsopplegg. Praksis skal være *variert, veiledet og vurdert*, står det i forskriftene for praksis. I løpet av utdanninga skal dere oppleve ulike praksisskoler, ulike praksislærere og ulike praksisgrupper. I grunnskolelærerutdanninga er det gruppepraksis

der 3–4 studenter er sammen i ei praksisgruppe med en praksislærer. I forkant av praksis er det viktig at praksisgruppa gjør seg kjent med hverandre og de arbeidskravene som gjelder for praksisperioden. Det kan være at dere skal skrive en gruppekontrakt om hvordan samarbeidet i gruppa skal være, og lage strategier for hvordan dere skal håndtere vanskeligheter som måtte oppstå.

Praksislæreren har hovedansvaret for veiledning og vurdering av praksis, men samarbeider også med faglærere som følger opp studenter i praksisperiodene. Praksislæreren skal være både en støttespiller som inkluderer dere i praksisfellesskapet på skolen, og en kritisk venn som gir passende utfordringer og bidrar til refleksjon rundt undervisning og læringsmålene for praksis. Sammen skal dere prøve å knytte teorien fra campus til de erfaringene dere gjør ute på praksisskolen, og øve på å ta i bruk faglige begreper og gradvis bygge opp et profesjonsspråk, som praksislæreren Tora sier det:

En praksislærer er med på å tilføre praksis til teorien. Men i tillegg er praksislæreren særegen for hun gir noe som teorien ikke kan gi – nemlig ei læring i her-og-nå-situasjonen. Dette aspektet med praksislæreren er uerstattelig.

Praksis er en øvingsarena. I første studieår handler det mye om å øve på planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning og få føle ulike deler av klasselederrollen. Som lærerstudenter skal dere gradvis vokse inn i lærerrollen. Dere får rom

til å utforske og prøve dere fram. Studiet og praksis skal gi dere verktøy til å mestre overgangen fra student til lærer. Ute på skolene fremmer dere læring, utvikling og danning. Dere blir voksne rollemodeller for elevene, og dere skal være en del av et lærerteam. I praksis er det viktig å kjenne at man mestrer, samtidig som det er en trygg arena å trå feil i. Ingen kan kreve av seg selv eller andre at alt skal være perfekt fra dag 1. Da hadde man ikke trengt å ta lærerutdanning! Det er derfor viktig å roe ned prestasjonsangsten og gi seg selv (og andre) rom til å prøve og feile. Noen kaster seg ut i utfordringer med en gang, mens andre trenger mer tid på å bli trygg. Det må være høyde for at man utvikler sin lærerrolle i ulikt tempo, slik som Yusuf beskriver det:

Hovedfokuset i første praksis lå på å skape trygghet. Jeg skulle bli trygg i klasserommet, få et forhold til lærerrollen hvor jeg kunne føle meg trygg foran og i samspill med elevene, og det å bli trygg på skolen som arbeidsplass. Jeg fikk velge selv når jeg var klar for å undervise sammen med mine medstudenter, og etter hvert undervise alene. Det at jeg fikk velge tempo selv, skapte i seg selv en trygghet på at praksislærer ville mitt beste og ønsket at jeg skulle lykkes.

Første gang i praksis kommer du kanskje i gruppe med medstudenter du ikke kjenner så godt. I tillegg er det meste er nytt og uprøvd, og du trenger tid for å lære deg arbeidsoppavene.

Dagene kan bli lange når forberedelsen til undervisning skal på plass. Stine beskriver hvor utfordrende det var å beregne tida og behovet for å ha gode planleggingsskjema å støtte seg til:

En viktig del av læreryrket handler om å bygge relasjoner, både med elever og kolleger. Relasjonsbygging krever både tid og tillit. Dette krever en god organisering, og en måte å gjøre det på er for eksempel å legge praksis til samme skole høst og vår.

Hva kreves det av deg som student i praksis?

Lærerrollen gir dere stor makt, og det er viktig å være bevisst på hvordan holdninger og handlinger påvirker elevene. Like viktig er det å etablere en god relasjon til praksislærer og medstudenter og bidra til gjensidig respekt og kunnskapsdeling i praksisgruppa. Samarbeid er en forutsetning i læreryrket. Det er den enkeltes ansvar å bidra til et godt samarbeidsklima i praksisgruppa. Det å være en god kollega innebærer å være aktiv i diskusjoner og drøftinger og være godt forberedt til undervisning og veiledning. God arbeidsfordeling og å gi konstruktiv støtte til hverandre er viktig i en krevende hverdag i skolen. Selv om det første året handler mye om observasjon, vil dere komme til å kjenne på travelheten og trykket lærere står i. Kristoffer beskriver dette på en god måte:

Mine observasjoner fra første året var at lærere har et enormt ansvar. Det å skulle følge opp elever og faktisk vite at det er elevenes utvikling som står «på dine skuldre», var ikke bare spennende, men også skummelt. Jeg ble overrasket over hvor travelt lærere har det i hverdagen, da flere av lærerne jeg pratet med, som regel alltid hadde med seg arbeid hjem fra skolen, ettersom lærernes bundne tid ikke var tilstrekkelig. I tillegg til tidspresset møter du elever fra alle bakgrunner som opplever ulike utfordringer og har ulike bekymringer.

Som lærerstudent kan du selv bidra mye til å få en meningsfull og utviklende praksis. Det første rådet vi vil gi, er å vise engasjement og ha en positiv innstilling. Vær bevisst på å bruke mulighetene praksisskolen gir til læring, og ta ansvar for din egen utvikling. I det ligger det å være nysgjerrig og undersøkende, ta utfordringer og øve på å gå ut av komfortsonen. Du skal øve deg opp til å bli en reflekterende praktiker. Det handler om å granske egen praksis, knytte erfaringer til teori og jobbe jevnt med egenvurdering og refleksjon. For å nå dit er det viktig å bruke veilednings- og møtetida til å øve på å begrunne egne meninger og læringssyn.

Gjennom praksisstudiene skal du utvikle evnen til å gi og håndtere tilbakemeldinger fra praksislærer, medstudenter, elever eller andre. Det kan være krevende og emosjonelt, men husk at tilbakemeldinger er en nødvendighet for å kunne utvikle seg. «Feedback is breakfast for champions», sa en tidligere OL-vinner.

Prøv å ta opp vanskeligheter som måtte oppstå underveis, ikke gå med frustrasjon lenge. Søk råd og støtte hos medstudenter, praksislærer, faglærer eller praksiskonsulent. Involver deg i skolefelleskapet, og bruk personalrommet. Det er en unik arena for å gjøre deg kjent med og prøve å forstå normer og verdier som preger skolen. Prøv å forske på hva slags skolekultur og hvilke sosiale og pedagogiske praksiser som kjennetegner skolen du er på.



I likhet med dere har også skolen sine forventninger til studentene. Det handler om at du må sette deg inn i de retningslinjene som gjelder for arbeidet på skolen, de yrkesetiske rammene og de interne ordningene skolen har. Presist oppmøte er viktig, og prosedyrer ved fravær og taushetsplikt er områder du må kjenne godt til. Praksis i lærerutdanninga vil aldri kunne forberede deg helt på den virkeligheten du møter som ferdigutdannet lærer. Men dette vil være et tema underveis i studiet, og det jobbes stadig for at overgangen fra student til lærer skal bli bedre.

En annerledes praksis?

Til slutt vil vi nevne en mulighet som mange lærerstudenter benytter, som handler om det å ha praksis utenfor studiestedet. Dette kan være aktuelt litt seinere i utdanninga, og du kan ved flere studiesteder velge å ha en av praksisperiodene i ulike skoleslag, for eksempel en steinerskole, en montessoriskole eller en skole som ligger i andre regioner enn der du studerer. Mange studiesteder har også tilbud om å ha en av praksisperiodene i et annet land. De ulike lærerutdanningsinstitusjonene organiserer slik utenlandspraksis ulikt, men vanligvis er det arrangert slik at du får reisestøtte fra Lånekassa til minimum 4 ukers praksis, og du deltar i forberedelseskurs før du reiser, for å bli bevisst på at det å arbeide i en annen kultur krever at du er åpen for andre måter å arbeide på i en skole. Mange studenter synes det er en stor, men også utfordrende opplevelse å undervise i en skole

i Zambia eller på New Zealand i en måned. For andre vil en slik praksis så langt unna ikke være aktuell, eller du kunne kanskje tenkt deg å ha et slikt praksisopphold i Sverige eller Finland? En slik «annerledespraksis» gir nye perspektiver, ikke bare på andre lands tenkemåter, men kanskje først og fremst på vår egen måte å tenke skole og læring på.

Helt til slutt må vi understreke at praksis først og fremst skal være spennende og artig! Man blir som regel veldig glad i elevene og forlater dem med vemod når praksis er over. De fleste studenter opplever en bratt læringskurve, men kjenner vanligvis en god mestringsfølelse etterpå. Du har fem år på deg til å bli kjent med yrket. Forhåpentligvis vil praksis bekrefte at du har valgt riktig utdanning, og ha gitt deg en opplevelse av at du skal ut i et fantastisk yrke der ingen dag er lik, og der du får bruke både hode, hjerte og hender!

